

Валерія Шалаєва

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID 0000-0001-5806-6967

DOI 10.24139/2312-5993/2019.05/195-205

ФОРМУВАННЯ АКсіОЛОГіЧНОГО СКЛАДНИКА ЯК ОДНОГО З НАЙВАЖЛИВІШИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНіКАТИВНИХ УМІНЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

У статті визначено основні шляхи формування аксіологічного складника комунікативних умінь іноземних студентів. Проведено аналіз джерел літератури з цієї проблеми за останні десять років. Запропоновано засоби формування аксіологічного складника комунікативних умінь іноземних студентів. Ці засоби є одним із багатьох прикладів вирішення питання ціннісного збагачення процесу навчання нерідних мов. Описано цінності, на яких ґрунтується аксіологічне спілкування. Для оптимізації процесу формування аксіологічного складника професійної компетентності в іноземних студентів необхідно використовувати компетентнісний, особистісно-діяльнісний, аксіологічний і суб'єкт-суб'єктний підходи в навчанні. Перспективою подальшого дослідження цієї проблеми є більш детальний розгляд інших видів організації навчальної діяльності ціннісного спрямування.

Ключові слова: аксіологічний складник, іноземний студент, комунікативна компетентність, комунікативні вміння, професійна компетенція, спілкування, російська мова як іноземна, цінність.

Постановка проблеми. Розвиток будь-якого суспільства неможливий без формування культури спілкування, що передбачає більш глибоке «входження» в культуру інших країн, знайомство з цінностями й ціннісними орієнтаціями людей. Політичні, соціальні та економічні перетворення в Україні супроводжуються істотними змінами в системі моральних цінностей українського суспільства: змінюються життєві орієнтири; змінюються уявлення людей про добро і зло, про справедливість, про честь і гідність, про відповідальність тощо. Зі змінами в суспільстві відбувається зміна в поведінці людей та їхньому спілкуванні між собою. У сучасному суспільстві спілкування починає втрачати свою цінність, перетворюючись із джерела духовного збагачення людей на процес передачі інформації. Як наслідок, знижується здатність до духовно-морального розвитку особистості.

У полікультурному соціумі мова є тим ключем, що відкриває реальну перспективу будівництва мостів взаєморозуміння та взаємодії між представниками різних країн і культур. Культурні цінності зберігаються в лексиці, граматиці, у фразеології, у фольклорі, у художній і науковій літературі, у формах письмового та усного мовлення.

У зв'язку з цим особливу важливість і актуальність набуває організація аксіологічного спілкування студентів, під час якого відбувається залучення студентів до цінностей, а результатом стає обмін цінностями викладача і студента, носія російської мови та іноземного студента. Це є досить важливим для іноземних студентів, які не мають уявлення про нерідні для них культуру, мову, духовні цінності. Тому метою навчання російської мови іноземців стає формування не тільки комунікативної компетенції, а й міжкультурної, що є базовою концепцією аксіологічного підходу в методиці викладання іноземної мови (української, російської, англійської). Вирішення проблеми підвищення якості підготовки фахівців також неможливе, на нашу думку, без звернення до ціннісно-мотиваційних компонентів професійної діяльності.

У широкому сенсі аксіологічний складник професійної компетентності є набором притаманних усім членам професійного співтовариства поведінкових норм, цінностей, уявлень і понять, що визначаються специфікою професійної діяльності. Молодий фахівець, навчаючись у закладі вищої освіти, так чи інакше стає суб'єктом і об'єктом професійної адаптації, під час якої він засвоює основні елементи професійного світогляду й цінностей професійного співтовариства.

Мета дослідження. Визначити основні шляхи формування аксіологічного складника комунікативних умінь іноземних студентів.
Методи. Проведено аналіз джерел літератури за останні десять років, присвячених проблемі, що висвітлюється.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченням різних аспектів педагогічної аксіології займалися багато дослідників, серед них – В. Андрущенко, І. Бех, В. Гриньова, Ю. Пелех, В. Сластьонін, Г. Чижакова та інші, при цьому недостатньо дослідженим залишається ціннісний компонент процесу навчання російської мови як іноземної.

Цінність як основний термін аксіології є складним багатограним поняттям. У філософському енциклопедичному словнику зазначено, що термін «цінність» широко використовується у філософській, соціологічній літературі для вказівки на людське, соціальне та культурне значення окремих явищ дійсності (Филос. енцикл. словарь, 1989, с. 732). На думку В. Сластьоніна, цінності є специфічними утвореннями у свідомості та становлять ідеальні зразки та орієнтири діяльності особистості та суспільства (Сластенин, 2003, с. 100). Ціннісна система людини, за І. Бехом, є «складним регулятором людської життєдіяльності» (Бех, 2003, с. 10).

У сучасній науці досить багато приділяється уваги формуванню різних видів компетенцій і компетентностей. Істотний внесок у

становлення теорії та методології компетентнісного підходу зробили К. Абульханова, В. Болотов, В. Байденко, Т. Гребенюк, І. Зимня, А. Маркова та ін. Що стосується розуміння ціннісних засад сучасної системи освіти, то аксіологічний підхід стає основою для формування нового наукового тезауруса та нової освітньої парадигми (Є. Білозерцев, О. Бондаревська, Н. Воскресенська, В. Загвязинський, В. Краєвський). Окремі аспекти реалізації аксіологічного підходу під час розвитку професійного самовизначення студентів у виші були проаналізовані в дисертаційних дослідженнях І. Макарової, Г. Мелекесова, О. Полякової та ін.

Однак, аксіологічному аспекту компетентності сучасного фахівця та специфіці її формування в умовах закладу вищої освіти належної уваги не приділяється ані в наукових дослідженнях, ані у практиці професійної освіти. Фактично відсутні в навчальних планах вишів навчальні одиниці, що передбачають цілеспрямовану роботу з формування досвіду ціннісного ставлення до себе як професіонала, до інших людей і світу в цілому. Осмислення картини світу своєї та іншої культури, пізнання ціннісних орієнтирів іншого лінгвосоціума, уміння бачити подібності та відмінності між людьми, застосування цих умінь у контексті міжкультурного спілкування сприяє формуванню міжкультурної компетенції.

Виклад основного матеріалу. Поняття «цінності» є одним із основних, що визначає сутність людини, а система цінностей становить атрибут людської свідомості й визначає діяльність людини. Історія дослідження складних взаємин людини з зовнішнім світом ставить цінність і оцінку поряд із основними категоріями свідомості індивіда. Тому не дивно, що фахівці різних галузей гуманітарного знання (філософи і психологи, педагоги та соціологи, лінгвісти й фахівці з теорії інформації) займалися вивченням цих ментальних феноменів із різних наукових позицій. Особливо активно проблема цінності та оцінки обговорювалася у філософських науках, наприклад, в аксіології, гносеології, логіці, етиці, естетиці; у деяких із них цінність і оцінка є базовими науковими категоріями.

Насамперед, визначимо ключове поняття «цінність». Учення про цінності пов'язане з іменами таких видатних мислителів і гуманістів, як А. Швейцер, М. Ганді, Б. Рассел, А. Ейнштейн, Дж. Сантаяна, Х. Ортега-і-Гассет, П. Флоренський, С. Булгаков, М. Лоський, В. Соловйов, М. Бердяєв, Л. Карсавін, М. Федоров та інші. У найзагальнішому сенсі цінність, або добро, розуміють як усе, що є об'єктом бажання, потреби, прагнення, інтересу тощо (Дробницький, 1967, с. 25). У філософії цінності трактуються неоднозначно. Філософський енциклопедичний словник так визначає це поняття: «... все

різноманіття людської діяльності, суспільних відносин і включених у їхнє коло природних явищ може бути предметними цінностями, об'єктами ціннісного ставлення, тобто оцінюватися в аспекті добра і зла, істини і неістини, краси або неподобства, дозволеного або забороненого, справедливого чи несправедливого тощо. Способи і критерії, на підставі яких виробляються процедури оцінювання відповідних явищ, закріплюються в суспільній свідомості й культурі як «суб'єктивні цінності» (установки та оцінки, імперативи й заборони, цілі і проекти, виражені у формі нормативних уявлень), виступаючи орієнтирами в діяльності людини» (переклад наш) (Филос. енцикл. словарь, 1989, с. 732). Цінністю може бути як явище зовнішнього світу (предмет, речовина, подія, вчинок), так і факт думки (ідея, образ). Ціннісна орієнтація є однією з важливих характеристик людського способу освоєння дійсності, а цінності складають основу людського світогляду.

У лінгвістиці цінності визначають як соціальні, соціально-психологічні ідеї та погляди, що виражає народ і успадковує кожне нове покоління. Цінності – це те, що апріорі оцінюється етнічним колективом як щось таке, що «добре» і «правильне», є зразком для наслідування й виховання.

У мовознавстві аналіз ціннісних уподобань відкриває широкі можливості для дослідження національної мовної свідомості, побудови моделі мовної особистості. Мова як феномен культури фіксує та відображає опосередковано як систему цінностей, настрої, оцінки, що існують у певний момент у соціумі, так і цінності, що є вічними для певної культури. Більш того, мова, безперервно взаємодіючи з культурою й мисленням, формує носія мови як особистість, яка належить до певного соціокультурного співтовариства, нав'язуючи й розвиваючи систему цінностей, мораль, поведінку, ставлення до людей.

Цікаві дослідження слов'янських та інших мов в аспекті виявлення ціннісних смислів відрізняють роботи Г. Гачева, С. Тер-Мінасової, Л. Бабенко, О. Бабаєвої, О. Іванової та ін. Наприклад, у результаті порівняльного дослідження російської та англійської мов, проведеного С. Тер-Мінасовою, були виділені певні якості особистості й соціальні відносини, визнані в цих суспільствах як більш чи менш важливі: в англійській мові з більш високою, ніж у російській, активністю у фразотворенні переважають такі ціннісні смисли: чесність, обережність, працьовитість, професіоналізм, відповідальність, стриманість у мові, ощадливість, егоїзм, свобода особистості, консерватизм, матеріальне благополуччя, закритість сімейного життя. Зміст російської ідіоматики більшою мірою, ніж англійської, охоплює такі ціннісні поняття: досвідченість, товариськість, корпоративність, патріотизм, справедливість.

Більш властивою російській фразеології цінністю виявляється гостинність. Таким чином, знання національних особливостей ціннісного дискурсу є необхідним в умовах міжкультурної комунікації, оскільки дозволяє подолати чимало нерозв'язаних питань вербального спілкування.

Безсумнівно, етнолінгвокультурологічний аспект вивчення мовних категорій в умовах сучасного активного взаємопроникнення культур набуває особливої актуальності і значущості. Ціла низка дослідників (А. Івін, Л. Сергєєва, В. Вічева та ін.) розглядають у тісному зв'язку з поняттям «цінність» категорію оцінки, що визначають як результат особливого, ціннісного ставлення суб'єкта до об'єкта. Розглядають оцінку як чинник, що структурує ядро мовної свідомості й формує ціннісну картину світу (Ю. Караулов, О. Яковлева, К. Касьянова, Н. Уфімцева та ін.).

Ми вважаємо, що серед цінностей, якими люди обмінюються під час спілкування й до яких необхідно залучати іноземних студентів, присутні цінності, що мають культурно-історичне значення (гуманізм і толерантність), та цінності як проекти ціннісної діяльності в майбутньому.

Розглядаючи гуманізм і толерантність як ціннісні компоненти аксіологічного спілкування, ми спиралися й на дослідження В. Саф'янова, присвячене етиці спілкування, у якому цінності спілкування розглядаються як важливі орієнтири процесу спілкування, що визначають не тільки формальні, а й, перш за все, його змістові характеристики. Науковець підкреслює, що гуманістична етика спілкування орієнтована на честь і гідність людини як на найвищу цінність. При цьому важливим є мистецтво цінувати інших (етика міжособистісної взаємодії повинна відзначатися довірою та доброзичливістю, повагою не тільки до іншої людини, а й до всього, що з нею пов'язане). Розвиваючи думку про цінності спілкування, В. Саф'янов зазначає, що цінність виражається в оцінках (визнання цінності людини дуже тісно пов'язане з конкретними оцінками людей, які спілкуються) і в поведінці (визнання цінності кожної людини проявляється і в конкретних вчинках, і в загальній лінії поведінки, і в судженнях, і в допущених помилках). Як конкретні цінності спілкування, крім людини, дослідник розглядає толерантність, що, на його думку, переважно породжує взаємну довіру, розуміння, відвертість, допомагає подолати конфліктні ситуації, сприяє прояву доброзичливості і глибокої людяності, а також загальнолюдські моральні цінності: довіра, відвертість, чесність, безкорисливість, милосердя, турбота, вдячність, виконання обов'язку й вірність слову. Власне спілкування науковець розглядає як цінність.

Виділення гуманізму як одного з ціннісних компонентів аксіологічного спілкування зумовлює визнання цінності людини як особистості, її права на

свободу та розвиток. Орієнтація на гуманізм як цінність аксіологічного спілкування характеризується взаємністю, відкритістю, відмовою від вирішення власних проблем за рахунок партнера. Основою такого спілкування є спільний діалог, заснований на визнанні недоторканності гідності партнера спілкування (студента), його права на довіру, на свою індивідуальність. Тим самим цінність «гуманізм» відповідає критерію взаємності як критерію виділення ціннісних компонентів аксіологічного спілкування. Як і толерантність, гуманізм представлений цілою низкою цінностей: людська гідність, повага, довіра й любов до людини, турбота про її благополуччя та щастя. Останнє, у свою чергу, становить основу таких цінностей, як благородство, доброта, доброзичливість, чуйність, делікатність, тактовність.

Серед цінностей, що утворюють зміст цінностей «толерантність» і «гуманізм», є загальні і для толерантності, і для гуманізму. Це довіра, гідність, благородство. Ми вважаємо, що довіра в аксіологічному спілкуванні сприяє розкриттю власного «Я» іншій людині, передачі інтимної, «центральної» частини себе іншому. Аксіологічні компоненти професійної підготовки представлені як загальнокультурними, так і професійними компетенціями. До них належать компетенції ціннісно-сислової орієнтації, компетенції саморозвитку та самовдосконалення, соціальної взаємодії, самоорганізації. Для оптимізації процесу формування аксіологічних компонентів професійної компетентності в іноземних студентів необхідно використовувати компетентнісний, особистісно-діяльнісний, аксіологічний і суб'єкт-суб'єктний підходи в навчанні. Потрібна розробка курсів і занять, що створюють умови для розуміння й формування власного ставлення до базових ціннісних установок професії.

Водночас проведене дослідження наукових робіт виявило, що структура комунікативної компетентності іноземного студента не знайшла ще свого відображення в дослідженнях науковців. З огляду на викладене вище, актуальною є розробка такої структури. Результати аналізу наукових досліджень свідчать про існування декількох підходів щодо вирішення компонентів у структурі комунікативної компетентності фахівця. Є. Прозорова у структурі комунікативної компетентності виділяє два компоненти. До першого належать комунікативні цінності, орієнтація та специфіка мотивації комуніканта, його потреба у спілкуванні. Другий компонент визначає прояви комунікативної компетентності безпосередньо у спілкуванні, комунікативній поведінці та містить дві складові, а саме: дії під час акту комунікації (уміння та навички спілкування) та знання про спілкування (Прозорова, 2000).

На думку О. Жирун, структура комунікативної компетентності редактора містить два компоненти. Перша складова (інструментальна) – це уміння й навички спілкування (виділяють інформаційно-поведінкові, особистісно-перцептивні та ситуаційно-рефлексивні уміння), а також знання про закономірності спілкування, про свої комунікативні властивості та комунікативні властивості інших. Друга складова (мотиваційно-ціннісна) містить комунікативні цінності, настанови.

У праці російської дослідниці Є. Тармаєвої структуру комунікативної компетентності вчителя розглянуто в єдності мотиваційного, аксіологічного, інформаційно-змістового та операційно-діяльнісного компонентів. Мотиваційний компонент відображає орієнтуючі характеристики комунікативної компетентності та знаходить своє відображення в потребах та цілях гуманістичної комунікативної взаємодії з учнями. Аксіологічний складник відображає ціннісні орієнтації педагога, що виявляються у ставленні вчителя до педагогічної теорії, освітньої практики, особистості учня, власної особистості. Інформаційно-змістовий компонент комунікативної компетентності вчителя передбачає володіння вчителем певною системою знань. Система перцептивних, мовленнєвих, гностичних умінь та вміння управління комунікативним процесом відображає операційно-діяльнісний компонент комунікативної компетентності вчителя (Тармаєва, 2007, с. 12-14).

Вважаємо, що під час організації навчання російської мови як іноземної більш правильним є орієнтування на деякі, найбільш значущі цінності. На думку Н. Ткачової, підвалинами організації педагогічного процесу в сучасному закладі освіти має стати система освітніх цінностей, що містить п'ять провідних груп-компонентів: 1) фундаментальні, базові цінності, наближені до загальнолюдських; 2) національні цінності; 3) громадянські цінності; 4) сімейні цінності; 5) особистісні цінності (Ткачова, 2007, с. 40-41).

На наш погляд, важливо виділити, з певною часткою умовності, базові цінності, до складу яких тією або іншою мірою належать інші. У філософському розумінні поняття «духовність» містить пізнавальне, моральне та естетичне начала, яким, у свою чергу, відповідають духовні цінності, що належать до розряду вищих, а саме: істина, добро, краса. Вважаємо, що використання цієї тріади як основи інтеграції духовних цінностей є продуктивним, тому що загальна культура особистості ґрунтується на трьох видах культури – інтелектуальній, етичній та естетичній. Визначені цінності є основою творчості, діяльності, ціннісного ставлення до себе та інших, що визначає високий рівень культури порівняно з так званою масовою культурою.

Коли суб'єкт сприймає який-небудь елемент об'єкта як цінність, він оцінює його з погляду істини, краси й добра, користуючись своїми розумовими, емоційними або вольовими здібностями. Зазначені універсальні цінності можуть бути об'єктивними «вічними» аксіологічними критеріями моделювання змісту освітніх процесів, залежно від специфічних цілей педагогічної діяльності. Істина розглядається як універсалія культури суб'єкт-об'єктних відносин, змістом якої є оцінна характеристика знання в контексті його співвідношення з предметною сферою, з одного боку, і зі сферою процесуального мислення – з іншого. Добро є нормативно-оцінною категорією моральної свідомості, що у гранично узагальненій формі позначає належне й позитивне (морально-позитивне) у вчинках і мотивах людей, а також явищах соціальної дійсності. У філософії «добро» переважно розглядається поряд із іншою морально-етичною категорією – «зло». Воно має протилежне значення: аморальне, гідне осуду. Краса – це універсалія культури суб'єкт-об'єктних відносин.

Однією з найголовніших цінностей у навчанні іноземної мови (російської, української, англійської) вважаємо цінність іншої людини, а культивування такої цінності в іноземних студентів є першочерговим завданням викладача. Це передбачає розвиток у студентів прагнення співпереживати, бажання зрозуміти, всіляко сприяти досягненню людиною морально значущих цілей у повсякденній діяльності.

Таким чином, формування аксіологічного складника комунікативних умінь іноземних студентів, на нашу думку, є правомірним і важливим. З метою формування зазначеного компонента, визначення ціннісного ставлення студентів до навколишнього світу, подій, явищ, людей чи майбутньої професії студентам можна запропонувати написати твори на різноманітні теми, обговорити різні погляди (наприклад, «Мої особисті цінності», «Цінності моєї родини», «Цінності мого народу», «Загальнолюдські цінності», «Що таке добро?», «Що таке істина?», «Що таке краса?» та інші). Розвитку системи ціннісних орієнтирів іноземних студентів також сприятиме проведення семінарів відповідної тематики, наприклад: «Гуманістичне ставлення до людей», «Формули етикету в різних країнах». Важливе місце під час аксіологізації посідає бесіда, що має на меті не тільки розвиток усного мовлення, але й дозволяє викладачеві виховувати у студентів ціннісне ставлення до іншої людини.

Формуванню аксіологічного складника комунікативних умінь іноземців сприяє, на нашу думку, спецкурс «Російський мовленнєвий етикет», завданнями якого є розширення знань студентів з етики міжособистісного

спілкування в різних життєвих ситуаціях, удосконалення цієї складової комунікативної компетенції. Мовленнєвий етикет як важливий компонент національної культури відображає народний досвід, своєрідність умов побуту, звичаїв кожного народу. Тому знайомство з російським мовленнєвим етикетом, устанавлення його відповідності й розбіжності з національним етикетом сприяє вдосконаленню культури рідного та іноземного мовлення студентів. Під час вивчення курсу студенти вдосконалюють такі вміння й навички: використовувати згідно з умовами спілкування етикетні форми вираження радості, здивування, вдячності, привертання уваги, звернення, знайомства, привітання, завершення бесіди, прощання, вибачення, поздоровлення, побажання, пропозиції, поради; розуміти та використовувати найбільш характерні жести, що супроводжують висловлювання носіїв мови в типових ситуаціях спілкування; брати участь у різноманітних видах діалогічного спілкування з урахуванням соціокультурних особливостей ввічливої поведінки в російськомовному середовищі тощо. Процес навчання російського мовленнєвого етикету передбачає використання різноманітних прийомів і форм організації мовленнєвої діяльності: аудіювання й обговорення прослуханого; коментар понять; драматизація діалогів; інсценування аудіо та відео-сюжетів; переклад; заповнення анкет; написання листів, есе тощо. Комунікативні вправи та рольові ігри допомагають студентам тренувати формули етикету в навчальних ситуаціях.

Таким чином, аксіологізація процесу навчання російської мови як іноземної є необхідною умовою забезпечення гуманістичного спрямування навчально-пізнавальної діяльності іноземних студентів. Запропоновані нами засоби формування аксіологічного складника є одним із багатьох прикладів вирішення питання ціннісного збагачення процесу навчання нерідних мов. Одним із головних положень модернізації сучасної освіти є її націлення на культурний, інтелектуальний і духовний розвиток студентської молоді. У зв'язку з цим особливого значення набуває вироблення у студента ціннісного ставлення до різних явищ дійсності, формування ієрархії цінностей особистості, що визначають її ставлення до навколишнього світу й поведінку в суспільстві. Завданням системи освіти є створення таких умов, за яких позитивні цінності суспільства стали б надбанням особистості студента, внутрішніми орієнтирами в його діяльності. Зважаючи на нові сучасні вимоги до особистості фахівця, пов'язані з підвищенням ролі людського чинника, особливого значення набуває формування аксіологічного компонента комунікативних умінь студентської молоді в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Перспективою подальшого дослідження цієї проблеми є більш детальний розгляд інших видів організації навчальної діяльності ціннісного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

- Бех, І. Д. (2003). *Виховання особистості: [У 2 кн.] Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади.* К.: Либідь. (Bekh, I. D. (2003). *Education of the person: [In 2 books.] Book 1. Personally oriented approach: theoretical and technological principles.* K.: Lybid).
- Дробницький, О. Г. (1967). *Мир оживших предметов. Проблема ценности и марксистская философия.* М.: Политиздат (Drobnytskyi, O. H. (1967). *The world of animated objects. The problem of value and Marxist philosophy.* M.: Politizdat).
- Жирун, О. А. (2006). *Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності у майбутніх редакторів у взаємодії з авторами* (автореф. дис. канд. психол. наук.). К. (Zhyrun, O. A. (2006). *Psychological peculiarities of the development of communicative competence in future editors in collaboration with the authors* (PhD thesis abstract) K.).
- Прозорова, Е. В. (2000). Педагогические условия формирования коммуникативной компетентности. *Мир психологи, 2*, 191-202 (Prozorova, Ye. V. (2000). Pedagogical conditions for the formation of communicative competence. *World of psychology, 2*, 191-202).
- Сафьянов, В. И. (1998). *Этика общения.* М.: Изд-во МГУП «Мир книги» (Safianov, V. I. (1998). *Ethics of communication.* M.: MSU "World of Books" publishing house)
- Сластенин, В. А. (2003). *Введение в педагогическую аксиологию.* М.: Академия (Slastenin, V. A. (2003). *Introduction to pedagogical axiology.* M.: Academy).
- Тармаева, Е. В. (2007). *Развитие коммуникативной компетентности у будущих учителей* (автореф. дис. канд. пед. наук). Улан-Удэ (Tarmaieva, E. V. (2007). *Development of communicative competence of future teachers* (PhD thesis abstract). Ulan-Ude).
- Ткачова, Н. І. (2007). *Формування особистості учня у навчально-виховному процесі.* Х.: Основа; Тріада+ (Tkacheva, N. I. (2007). *Formation of the student's personality in the educational process.* Kh.: Basis; Triad+).
- Философский энциклопедический словарь* (1989). М.: Сов. энциклопедия (*Philosophical Encyclopedic Dictionary* (1989). M.: Soviet encyclopedia)

РЕЗЮМЕ

Шалаева Валерия. Формирование аксиологической составляющей коммуникативных умений иностранных студентов.

Цель статьи определить основные пути формирования аксиологической составляющей коммуникативных умений иностранных студентов. Проведен анализ источников литературы по этой проблеме за последние десять лет. **Практическое значение исследования** заключается в предложении средств формирования аксиологической составляющей коммуникативных умений иностранных студентов. Эти средства являются одним из многих примеров решения вопроса ценностного обогащения процесса обучения неродным языкам. Описаны ценности, на которых основывается аксиологическое общение. Для оптимизации процесса формирования аксиологической составляющей профессиональной компетентности у иностранных студентов необходимо использовать компетентностный, личностно-деятельностный, аксиологический и субъект-субъектный подходы в обучении.

Перспективой дальнейшего исследования этой проблемы является более детальное рассмотрение других видов организации учебной деятельности ценностного направления.

Ключевые слова: аксиологическая составляющая, иностранный студент, коммуникативная компетентность, коммуникативные умения, общение, профессиональная компетенция, русский язык как иностранный, ценность.

SUMMARY

Shalaieva Valeriia. Formation of axiological element of communicative skills of foreign students.

The aim of the article is to define the main ways of forming the axiological element of foreign student communicative skills.

Methods. General scientific research methods such as analysis, synthesis, generalization of the scientific sources on this issue for the previous ten years has been conducted.

The means of axiological element of forming foreign students' communicative skills are proposed. These are the way of solving the problem of value enriching of non-native speakers language learning. The basic axiological values of communication are described. The axiological component of vocational training is presented as general cultural and professional competences. These include competences of value-semantic orientation, self-development, self-improvement, social interaction, and self-organization. To optimize the process of axiological element of professional competence forming, the competencial, personality-oriented, axiological and subjective approaches in education should be used. One of the main features of modern education is its targeting to the cultural, moral and intellectual development of the student. So speech etiquette as an important component of national culture, reflecting the experience, the peculiarity of life conditions and customs of different nations is concerned.

Conclusions. As a result, development of students' ability to make an assessment of various phenomena of reality, formation of personality value hierarchy, which determine the attitude to the outside world and behaviour in the society, becomes of special significance. The objective of the education system is to create conditions in which the positive values of society would become the property of the students, the internal guidelines in their activities. Taking into account the new modern requirements to the specialist personality due to the increasing role of the human factor, formation of the axiological element of the communicative skills of student youth in the educational process becomes essential.

The prospect of further research of this issue is a more detailed consideration of other types of value-orientated educational activity organization. Besides, distinguishing of evaluative vocabulary groups according to the structural and grammatical approach at such levels as word, phrase and sentence should be concerned.

Key words: axiological element, foreign student, communicative competence, communication skills, communication, professional competence, Russian as a foreign language, value.